

ԱՉԳ-ԱՅԻՆ ՄՏԱՆՈՂ-ՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԵՌՈՒՄՏԱԶԱՐՈՉՉՈՒԹԻՒՆ

Զեմոր Ա. Քին. Նալպանտեան

«Զգուշացէ՛ք սառս մարգարէներէն, որոնք ձեզի կու գան ոչխարներու գգեստներով, բայց ներսէն յափշտակող զայլեր են: Իրենց պատուէն ախար մանչմար գանձոնք. միթէ փռչեղեն խաղող կամ տատասկէն բուգ կը քաղէ՞ն»:

(Մատթէոս Է. 15-16)

«Operibus credite et non verbis.
«Գործերուն հաւատացէք եւ ոչ բէ՛» խօսքերուն»:

Նեոուստաքարոզչութիւնը Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ, դժբախտաբար, ունի շատ ցաւալի ու տխուր անցեալ մը, որ ոչ միայն պատիւ չի բերեր երկրին ու զարգացած ազգին, այլեւ կը վնասէ անոր վարկին: Հակառակ բոլոր անմիապատ արտայայտութիւններուն և ղիմազ բոլոր տեղէն երեսպներուն ու աններելի զայթակողութիւններուն, այսօր հեռուստաքարոզչութիւնը դեռեւս կ'ապրի ծաղկում ու բարգաւաճում: Ներկայիս, ան բոլորովին առանձին ու անկախ հաղորդամիջոց է, որ հետզհետէ կը տարածուի ու կ'ընդարձակէ իր ցանցը՝ ընդգրկելու բովանդակ աշխարհը:

Հեռուստաքարոզչութիւնը ծագած է ազնիւ միտումով ու բարի նպատակով, որ է՝ քարոզել խաչում և Քրիստոսը և Անոր պատգամը փոխանցել միլիոնաւոր դիտորդներուն: Որոշ հեռուստաքարոզիչներ սակայն, նշանակալիօրէն շեղելով մայր ծրագիրէն, զուգորդած են զուտ կրօնական պատգամը դրամահաւաքի հետ: Այս առիթով, անվճար հեռածայնագիծեր հաստատուած են, կոչեր ուղղուած հաւատացեալներուն՝ առատածեղութեամբ վարձատրելու իրենց քարոզիչը, անոր անձնակազմը եւ հեռուստակայանը, որպէսզի անոնք կարենան իրենց առաքելութիւնը շարունակել հաւատարմօրէն ու անշեղօրէն:

Հեռուստաքարոզիչը առաջնակարգ ու գերագոյն բարոյական պարտականութիւն կը համարէ խօսիլ երկու իրարամերձ (կրօնական ու նիւթական) գաղափարախօսութիւններու մասին եւ յառաջ տանիլ անոնց յաջողութիւնը ի զին ամէն գոհողութեան ու անպատուութեան: Թէ ինչպէ՞ս կը հաշտեցնեն այս երկու հակոտնեայ մօտեցումները, այդ ալ վարպետ

ճամարտակութեան հարց է: Անոնք գեղիտութիւնը եւ ազահոութիւնը կը համարեն բարոյական ու բացարձակապէս անսխալ: Միակ յայտարարը որ գոյութիւն ունի հեռուստաքարոզիչներու մէջ այն է, որ անոնք ամէնքն ալ չափազանց ունեւոր են ու սարսափելիօրէն կեղծ ու խաբէրայ:

Հեռուստաքարոզչութիւնը, ուրեմն, հիմնականին մէջ կը ձգտի թալանել հաւատացեալը, կորզել անոր ունեցումքը, մաքրել անոր հարստութիւնը, խլել կալուածները եւ այդ ամբողջը փոխանցել քարոզիչին: Քարոզիչը հազիւ թէ կ'անդրադառնայ իր կարները նիւթին՝ քրիստոնէական քարոզչութեան եւ դաստիարակութեան, որովհետեւ անոր խօսքերը նպատակաւորղուած են նիւթին՝ դրամին, այլ խօսքով՝ դրամաշրթութեան, աւագակութեան:

Աշխարհի մարդկութեան յայտնի է, որ բարոյական ապականութիւնը ամենուրեք է ու ամէն բնագաւառի մէջ: Որոշ հեռուստաքարոզիչներ կը յանդգնին ինքզինքնին ներկայացնել իբրեւ մարգարէ, հրաշագործ, ամենակալող, ամենագոր, բուժող, պատգամաբեր, Աստուծոյ ներկայացուցիչ, միջնորդ մարդկութեան եւ աստուածութեան միջեւ: Իրենց անսահման ես-ին յագուրդ տալու համար, անոնք կը ձեռնարկեն այնպիսի «հրաշագործ» արարքներու, որոնք պարզապէս կը զարմացնեն ու զայրացնեն դիտորդը: Կ'ըսենք կը զարմացնեն, որովհետեւ այս մարդիկը անամօթաբար կը յայտարարեն որ իրենց աղօթքին պատճառով կոյրը կը տեսնէ եւ խուլը կը լսէ, հաշմանդամը կամ կաղը կը քալէ: Անոնք անպատկառօրէն կը խաբեն, որ կը հեռացնեն քաղցկեղը, գլխացաւը, եւ բոլոր ցաւերը եւ ախտերը՝ հիւանդէն: Հակառակ բժշկական բոլոր փաստերուն եւ պնդումներուն, որ հիւանդը իր դեղերը պէտք է շարունակէ, հաւատաբուժը կը վստահեցնէ որ իր միջնորդութեամբ ան երկնային, աստուածային բուժում ստացած է: Տարակոյս չկայ, որ դեղերու դադրեցումով, հիւանդը շուտով իր մահկանացուն կը կնքէ: Բժշկական աշխարհը ապացուցած է որ մահամերձ հիւանդը կրնար իր կենսքը դնելու շարունակել, եթէ դեղերը կանոնաւորապէս առնէր:

Հեռուստաքարոզիչը կ'ապրի շոյալ ու շուայտ կեանք: Անոր կենցաղակերպը պարզապէս անգոյս է ու բարոյապէս անընդունելի: Անոր գեղիս ու անժուժկալ կեանքի միջոցներուն հալթալթոյր թշուառ ու չարաշար

խաբուած հաւատացեալն է: Ան ամենատող հագուստները կը հագոյի եւ ռսկեայ զարդերը կը գործածէ: Անոր արդիական ինքնաշարժը կրնայ մրցիլ մեծահարուստներուն լաւագոյն ինքնաշարժներուն հետ: Ան կը քարոզէ, որ Ամենակալին կամքն է որ ամենքն ալ ապրին առողջ ու հարուստ կեանք: Բնական է, չենք հակառակորդ այս ուսմունքին: Ոչինչ կալ սխալ առողջ ու հարուստ կեանք ապրելու մէջ: Ամենքին ձգտումը պէտք է ըլլայ այդ: Բայց հեռուստաքարոզիչը այսքանով չի բաւարարւի, վասնզի ունի աւելի կարեւոր պատգամ մը եւս, այն է՝ եթէ դրամ տաս, ապա Աստուած պարտադրուած կ'ըլլայ քեզի օրհնելու եւ օծուելու առողջութեամբ եւ հարուստութեամբ: Իսկ եթէ դրամ տաս եւ չօրհնուիս Աստուծոյ կողմէ առողջութեամբ եւ հարստութեամբ, ապա՝ կամ այն է որ բաւարար չտուիր, եւ կամ՝ բաւարար հաւատք չունիս ստանալու օրհնութիւնը: Ահա այս ուսմունքը հակաաստուածաշնչական է, հետեւաբար եւ՝ դատապարտելի: Սուրբ Գործք երբեք չ'ըսեք որ պէտք է տանք որպէսզի օրհնուինք, այլ կը քաջալերէ հաւատացեալը որ օծանդակէ կամ նուիրաբերէ (Տեւ Ա. Կորնթ. 16:2, Բ. Կորնթ. 9:6, Դուկ. 6:38, Բ. Կորնթ. 9:7): Հարցը այն է որ հեռուստաքարոզիչները նուիրատուութիւնները չեն հասցնել իրենց ազնիւ նպատակին՝ օգնելու աղքատին, սովահարին, լքեալին, վիրաւորին, վշտահարին, անտունին եւն: Այսօր աշխարհ կը տառապի բազմատեսակ կարիքներէ ու բազմազան ախտերէ (հոգեկան եւ մարմնական), բայց անոնք կը գոհացնեն իրենց ես-ը, կը յառաջացնեն անլուր սեռային գայթակղութիւններ եւ կը պարտկուին որպէս անմեղ հրեշտակներ: Պօղոս Առաքեալ Կորնթացիներուն ուղղած Երկրորդ Թուղթին մէջ յստակօրէն ու անվարանդօրէն կը գրէ. «Եւ այդ զարմանալի չէ, քանզի Սատանան ինք ալ լուսեղէն հրեշտակի կերպարանք կ'առնէ: Տարօրինակ չէ ուրեմն, որ անոր պաշտօնեաներն ալ կերպարանաւորուին իբրեւ արդարութեան պաշտօնեաներ, որոնց վախճանը իրենց գործերուն համաձայն պիտի ըլլայ» (Բ. Կորնթ. ԺԱ. 14-15): Սխալ ու մանաւանդ չարաչար գործածութիւնը դրամին եւ անոր զեղծաբարութիւնը կրօնի, ու յատկապէս քրիստոնէական կրօնի անուան տակ, դատապարտելի է:

Հաւատարմութիւն ապրած նոյն ու փառքան կեանքը իր ապարանքին մէջ բացառականապէս անյարիր է Բրիստոսի կեանքին ու քարոզչու-

թիւններուն: Այս ապերասան ընթացքը երբեք չ'արտացոլեր այն կեանքը, որ մեր Տէրը եւ իր առաքեալները ապրեցան: Այս ամբողջ խաբուութիւններուն առաջքը կ'առնուէին եթէ հաւատացեալները լաւ իմանային Աստուածաշունչը եւ Անոր պատգամը: Անոնք պիտի չխաբուէին ու չշեղէին, եթէ սերտած ըլլային Սուրբ Գործքը, վասնզի, եթէ կեղծ ուսմունքներուն մասին յստակօրէն ակնարկութիւններ եղած են: Հաւատացեալներուն մոլորութեան կամ սխալ առաջնորդութեան տուն տուող մեծագոյն պատճառը այն է որ հաւատացեալը ընդունած է կրտսրական դիրք. ան իր անտարբեր ու ոչ-ներգործական կեցողութեով, արդէն իսկ մեծ հարուած տուած է ինքզինքին: Ընդհակառակը, հաւատացեալին բարոյական սեպուի պարտականութիւնն է լաւ սերտել ու գիտնալ Աստուածաշունչը եւ չտարուիլ կողմնակի հոսանքներ: Բայց, դժբախտաբար, հասարակաց կարծիք մը գոյութիւն ունի, որ հեռուստաքարոզիչը, իրեն ի վերուստ պարզեղում բացառիկ շնորհով ու հրաշագործ գորութեամբ, աւելին գիտէ ու անկարելին կրնայ գործել:

Հեռուստաքարոզիչներ՝ օգտուելով իրենց տրուած հրաշալի առիթէն, վաճառքի կը հանեն Սուրբ Իւլ՝ Աւետեաց Երկրէն, Օրինեալ Ջուր, Աստուածաշունչ, սրբապատկերներ, ծայնեքիզներ, գլխարկներ, եւ այլ տեսակի բազում իրեր: Դրամաշողութեան դասական օրինակ է թելադրել իրենց հետեւողներուն որ վաճառեն իրենց գէնքերը եւ դրամը դրկեն իրենց: Այս տեսակի օրինակները շատ են, որոնք ուղղակի նողկանք ու արգահատանք կը պատճառեն դիտողին:

Ներկայիս, վրդովեցուցիչ ու սրտնեղող է այն բացայայտ երեսոյթը, որ քիչեր կ'անդրադառնան այս կարեւոր հարցին եւ բացարձակ լուր կը մնան ի դիմաց մնան բարոյական ոճիրի: Չկայ պայքար՝ դատապարտելու սխալը եւ պարզելու ճշմարտութիւնը: Մարդիկ դարձած են ծայր աստիճան անտարբեր ու հանգստասէր:

Մեր այս գրութեան հիմնական մտահոգութեան կորիզը կը հանդիսանայ մեր հայրութիւնը: Մեր հովուական պարտականութեան ու առաքելութեան ճանապարհին, երբեմն կը հանդիպինք անմեղ հայորդիներու, որոնք շեղելով մայր երակէն՝ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցիէն, սաստիկ հետաքրքիր ու հետամուտ նորութիւններու, հեռացած են մեր նախահայրերու սուրբ հաւատքէն: Հոսանքը զօրաւոր է մանաւանդ դիւրախաբ միտքերու

համար, որոնք անպատրաստ են ու նոյնիսկ դժկամ՝ ընդունելու ճշմարտութիւնը եւ զոհ չերթալու խաբերալութիւններու եւ ճամարտակութիւններու:

Մեզի քաջ յայտնի է, որ մեր մայր երկրին մէջ եւս տունիկ մնամ բուսած են մնամ անուանի դէմքեր ու գործիչներ, որոնք կու գան մոլորեցնելու հայ ազնիւ ու քաջարի քաղաքացի եւ առաջնորդելու զինք թիւ ճանապարհով: Մեզի հասած տեղեկութիւններում համաձայն, Հայաստան կ'այցելեն նաեւ օտար քարոզիչներ (օրինակ՝ Pastor Benny Hinn, Pastor David Yonggi Cho, Pastor Erlo Stegen, եւ շատ ու շատ ուրիշներ), որոնք առօր-փառք կը ժամանեն դարերով քրիստոնէայ Հային քրիստոնէացնելու եւ աստուածային պատգամը փոխանցելով դարձի բերելու: Չմոռանք անմիջապէս նշելու, որ այս **աղօթապահներում կը կատարուին** աստուածային բժշկութիւններ եւ **զանազան հրաշքներ՝** յուսախաբութիւններով համոզեմ: Շատ սը պարզամիտ հայեր, որոնք անտեղեակ են քարոզիչներու խաբեական միջոցներուն եւ հնարքներուն, կը զլորին վտանգաւոր սարդոստայնի մէջ, ուրկէ չիք ելք: Այլ խօսքով, կարելի չէ հեռանալ Մայր Եկեղեցին եւ ընդունիլ այլոց խօսքերը հալած իւղի տեղ: Մերկապարանոց փաստերը կ'աղաղակեն որ այս քարոզիչները ունին իրենց ազգակործան ծրագիրը, որ է՝ հեռացնել Հայ հաւատացեալը իր մայր հաւատքէն, հայ ծէսէն, աւանդութենէն, սրբութիւններէն, կտրել զինք իր դարաւոր ժողովուրդի ու եկեղեցւոյ պատմութենէն, հայաժառանգ գրականութենէն, եւ հրամցնել նորեւիտիկ հաւատք, որ լրիւ խորք է մեր Սուրբ Եկեղեցին: Միթէ կարելի՞ է երեւակայել որ Հայը օտարամայ իր մայր հողին վրայ եւ ընդգրկէ տարբեր իրականութիւններ: Եւ մի՞թէ կարելի է հաւատալ որ Հայը, որ տեսած է արիւն ու արցունք, աւեր ու կործանում, հալածանք ու թշնամանք, որովհետեւ Հայ Եկեղեցւոյ հաւատարիմ զաւակ է, այժմ երես թեքէ իր սրբութիւններէն եւ բարոյապէս ուժանայ: Այս աստիճան կարելի՞ է ստրկանալ, նսեմանալ ու ապաքարոյթականանալ:

Այս նորաստեղծ «եկեղեցիներուն» մէջ դիրքահաւատ Հայը կը տեսնէ ու կը վայելէ հաւատքի նորամատոյց եղանակներ, հաւատքի կոչող նոր ձեւեր, որոնցմէ գէթ յիշենք՝ նուագախումբի մասնակցութիւն (ներառեալ՝ հարուածային գործիքներ), զգեստում՝ Մր. Հոգիի

կողմէ, քեներու երկնատարած անիմաստ շարժումներ, յաճախակի ծափահարութիւններ, լեզուախօսութիւն, անձնական վկայութիւններ, կրօնական օտար եղանակներ՝ հայկականութենէ զուրկ, քարոզիչի ճեմում՝ բեմահարթակի վրայ, ապա նաեւ՝ լայնաշունչ եւ ուղեղալուացք պատճառող քարոզներ՝ համեմատած անվերջ սրախօսութիւններով, կատակաբանութիւններով, ծիծաղներով, հեզանաքներով եւ այլն:

Այս ամբողջին ցաւալի լրումը կը կազմէ մեր դարաւոր աստուածաբանութեան ժխտումը: Բնական է, նորամոյժ շարժումներ իրենց հետ կը բերեն օտար ուսմունքներ, որոնք չեն համապատասխաներ մեր կրօնական ընդունմաներուն ու տեսակէտներուն, դաւանանքին ու ծէսին:

Այստեղ միջանկեալ յայտնենք, որ պետական օրէնքը Հայաստանի մէջ թոյլ կու տայ որեւէ կրօնքի ազատօրէն մուտք գործելու եւ իր ցանցը ընդարձակելու՝ ինչքան ատեն որ պաշտպանապէս արձանագրուած (գրանցուած) է: Մեր ժողովուրդն ալ, ըստ երեւոյթին, հետամուտ է նորութիւններու, փոփոխութիւններու, մանաւանդ հետաքրքիր է օտար ուսմունքներով՝ Աւետարանական, Հոգեգալղատական, Սկիւտական, Եփովայական աղանդ, Քրիշնայի Գիտակցութեան Ընկերութիւն, Պահայիներու Հաւատք եւն.: Անս այս եւ այլ պատճառներով, զանազան յարամուանութիւններ արագօրէն կը ծաղկին ու կը բարգաւաճին:

Մարդ մերք կ'ուզէ հարցնել մեր Հայաստանաբնակ քոյրերուն եւ եղբայրներուն, թէ ինչո՞վ է պակաս մեր Մայր Եկեղեցին, որ դարերով մեզի հոգեպէս սնուցած է ու պաշտպանած, ինչո՞վ կը զիջի մեր եկեղեցին այս յարամուանութիւններուն: Ինչո՞ւ եւ ի՞նչ խիղճով ու գիտակցութեամբ դիմաւորել ու գրկաբաց ընդունիլ այնպիսի օտար քարոզիչներ, որոնք բազարձակապէս անտեղեակ են Հայոց Պատմութեան, հայ եկեղեցական պատմութեան, հայ իրականութեան ու ճակատագրին: Միով բանի, ինչպէ՞ս յանձնել մեր հոգեւոր դաստիարակութիւնը օտարներ: Չէ՞ որ Հայ ազգը, անոր պատմութիւնը եւ Հայոց Եկեղեցին միշտադախտաւ ամբողջութիւն են եւ կարելի չէ գտել զանոց իրարմէ: Դարերու պատմական ու սրբազան մաքառումներով օղակաւորուած ու սրբագործուած իրականութիւններ են ասոնք: Հայ Եկեղեցին երբեք անցատ գոյութիւն չէ ունեցած իր ազգէն, եւ

փոխադարձաբար, Հայ ազգը երբեք չէ լքած իր հաւատքը, չէ մարած Լուսաւորչի ջահը, չէ ուրացած կամ անտեսած իր արժէքները:

Այսօր, Հայաստանի մէջ ընդհանուր շարժում կայ, կամ աւելի ճիշդ՝ տենչ ու պահանջ՝ հետեւելու կրօնական օտար ուսմանց: Մի գուցէ աշխարհայնացումն (globalization) ալ իր կարգին իր ազդեցութիւնը ունի այս ամբողջին վրայ: Աշխարհայնացման կամ կապկումի բազմաթիւ դէպքեր ու երեւոյթներ ակնյայտօրէն կ'ապացուցեն որ Հայը բաւական ընդօրինակած է օտարին եւ դեռեւս մեծ ցանկութիւն ունի իր մէջ ընկալելու օտար տարրեր: Հայը միշտ ալ եղած է օտարասէր, եւ պատրաստ՝ ներընկալելու ինչ որ անհրաժեշտ է, խորք: Կրօնը չէր կրնար բացառութիւն կազմել: Միշտ ալ պիտի գտնուին հայեր, որոնք ցանկութիւն պիտի յայտնեն կամ պահանջը պիտի զգան հեռանալու եւ ուծանալու:

Հեռուստաքարոզչութիւնը, ներկայիս, աշխարհի մէջ կը ծաւալի արագ ու մեծ քայլերով, վասնզի շահը մեծ է: Անոնք կը քարոզեն այն ինչ ուղղափառ հաւատքին խոտոր կը համեմատի: Անոնց հաւատաբութիւնները կեղծ են ու կը կրեն խաբուսիկ երեւոյթ: Ոչ մէկ իրական՝ գիտական կամ բժշկական դէպք արձանագրուած է: Հակառակ այս ամբողջ սուտուպատիի արարքներուն, հաւատացեալը իր ամբողջ հաւատքը կը դնէ անոնց վրայ, փոխանակ յուսադրուելու Աստուծոյ: Մեծն Մերվանտէս ի գուր չըսաւ. «Սուտը կրնայ այնքան ճարտար ըլլալ եւ սուտի հիմնաւորումը կրնայ ցմանիլ ճշմարտութեան»:

Ճշմարիտ ու գիտակից Հային պարտականութիւնն է հեռու մնալ մարդոքներէ, վարձկան քարոզիչներէ, որոնք հետաքրքրուած չեն հոգին կրթելով եւ ազնուացնելով, այլ միայն՝ իրենց շահով ու հանգիստով: Հայը պիտի չտարուի կողմնակի հոսանքներով, որոնք պիտի զանգիւրդ կործանելու, այլ ամուր կառչելու է իր հաւատքին ու արմատին: Մեր նախահայրերը մեզի խիստ զգուշացուցած են այս ուղղութեամբ, որ չիրապուրուինք օտարոտի ուսմունքով եւ չխաբուինք իրենց մատուցած «նորարարութիւններով», որ վաղանցիկ է, վնասակար, ու երբեմն նոյնիսկ՝ վտանգաւոր:

Եղիշէ Պատրիարք Տէրութեանէն Մտածումներ

Հայ գաղթաշխարհը, իր ֆիզիքական տարանջատումներու պատկերով եւ հոգեկան նուազումներով ի վիճակի չեղաւ տակաւին ստեղծելու այս բոլորը (մտածումի, զգացումի եւ կամեցողութեան ինքնորոյն կերպեր - խմբ.) ոգեւորող եւ նպատակաւաց աշխարհայնացքը՝ անանուն, բայց իրական, գոր ղծուած է որակել: Կուսակցութիւններ, յարանուանութիւններ, անհատապաշտ ձրգտումներ եւ անոնց իրարու նկատմամբ ունեցած անհամըդրոժող ու անգիշող ոգին անշուշտ դեր մը ունին, սակայն ստեղծիչը չեն անոր: Այս բոլորէն վեր տիրաբար իշխող համազգային գիտակցութիւն մը կարելի չեղաւ ցարդ մշակել Հայ սփիւռքին մէջ: Հայութեան այս պատրաստութեան մէջ, Եկեղեցին, դպրոցներ եւ կուսակցութիւններ առանձնաբար, իրենց ուժերուն ներած չափով, կը ջանան պատկերացնել այդ գիտակցութիւնը եւ արմատացնել զայն: Սակայն ցարդ համագործ եւ ծրագրուած աշխատանք մը տարուած չէ: Ընդհակառակն, գիրար արգիլող եւ ձախողանքի մատնող տրամադրութիւնները եւ գործունէութիւնները կը թուին աւելցած:

Սփիւռքի Հայ ժողովուրդը տակաւ կը կորսնցնէ խոշոր չափերով հայ ոգիին յատկանիշները: Տարբեր ազգերու եւ մշակոյթներու մաշումին ենթակայ, ան կարծես թէ դադրած է դարաւոր մշակոյթին կեանքի տէր ժողովուրդի մը համբաւին հաւատարիմ ըլլալէ: Այս հանգամանքին արդիւնքն է թերեւ որ այսօր դէպքերը կը վարեն մեր ճակատագիրը, բայց էր երբեմն, երբ մենք մեր կեանքը կը շինէինք դէպքերու ազդեցութիւններէն վեր իմաստութեամբ մը:

Իրողութիւն է թէ Հայ գաղթաշխարհը դրուած է իրական տագնապի մը առջեւ, իր զաւակներուն տայ միայն այդ երկրի դաստիարակութիւնը, ապրի նոյն աշխարհամասի քաղաքական կեանքով եւ մշակոյթով, բոլոր դժուարութիւնները կը հարթուին, բայց կը չքանայ հայութիւնը:

Ն Ի Ի Թ Ե Բ Դ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ն Ա Մ Ա Բ

Վ Ա Ի Ե Բ Ա Գ Բ Ա Յ Ի Ն

Ազգային ժողովի Նիստերու Սեագիր
Ատենագրութիւններ
1919-1922

Դեկտ. Վաչէ Ղազարեան

[ք 19]

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎ
(27 Փետրուար 1920)
(դմնփակ)

Նախագահ՝ Տ. Մեսրոպ Եպս. Նարոյեան
Ատենապետ՝ Պարզեւ Էֆ. Փափագեան

ԱՏԵՆ. ԷՖ.- Նիստը բանալէ յետոյ, ժողովի կը յիշեցնեն տխուր պարտականութիւն մը: Մեր երիցագոյն պաշտօնակիցներէն Տ. Վահրամ Արքեպ. Մանկունի¹ կընքեց իր կեանքը: Հանգուցեալը զանազան պաշտօններ վարած եւ իր ազգային ծառայութիւնները գնահատուած են, ուստի կը հրաւիրեն նախագահ Ս[րբազան]ը որ օրինէ հանգուցելոյն յիշատակը:

(Ժողովականք յոտնկայս, նախագահը աղօթք մը կարդաց հանգուցելոյն հոգոյն համար:)

ԱՏԵՆ. ԷՖ.- Ինչպէս լսած էք, Ս. Պատրարքը վերջերս Փարիզ մեկնեցաւ: Այս առթիւ Ազգ. Ժողովին գիր մը ուղղած է որ պիտի կարդացուի:

(Պատճեն)

ԱՏԵՆ. ԷՖ.- Ինչպէս կը տեսնէք, Ս. Պատրարքը կը փափաքի որ ձեր ժողովին ատենապետը գործակցի վարչութեան: Չեն գիտեր թէ այսպիսի գործակցութիւն մը հաշտ կ'ըլլա՞յ օրէնքին: Ատիկա կը բողոքում այս ժողովին գնահատութեան, որովհետեւ համարաւոր ժողովի մը ատենապետն է որ պիտի գործակցի համարատու ժողովին: Կը խնդրեն որ խիստ կարճ վիճաբանութեամբ մը այս կետը որոշուի, որովհետեւ ժողովը այսօր շատ կարեւոր խնդրոյ մը համար գումարուած է:

Տ. ՀՄԱՅԵԱՆ ԶԷՆՅ.- Ես ցաւելով կը դիտեմ որ Սահմանադրութեան յօդուածները պէտք եղած կերպով չեն գործադրուիր եւ կարգ մը խնդիրներ փոխանակ երեսփ. Ժողովին բերելու կամ Խառն Ժողովին նկատողութեան ենթարկելու, ինքնագոյու կը գործադրուին:

Հետեւաբար ես համամիտ չեմ ընդունելու այս առաջարկը, որ չի հաշտուիր Սահմանադրութեան օրէնքին, ցորչափ չէ դադարած այն գործադրութենէ:

[ք20]ՏՐ. Ս. ԹԵՐԶԵԱՆ.- Այո, չենք կրնար ընդունիլ. Զադ. Ժողովը այս ժողովին համարատու է:

Հ. ԽՕՃԱՍՍԱՐԵԱՆ ԷՖ.- Վարչութիւնը կը փափաքէր որ ի բացակայութեան Պատրիարքի, Ազգ. Ժողովի հետ մօտէն շփում ունենայ եւ գործակցի, եւ այս կերպով եթէ ատենապետը հարկ տեսնէ, կարենայ գումարել Ազգ. Ժողովը: Այս պարագան օրէնքով նախատեսուած չէ, սակայն հարկ է դիտել տամ որ Գործադիր Ժողովին նախագահն ալ միեւնոյն ատեն նախագահն է համարաւոր ժողովին:

Գ. ՍԻՄԶԵՇԵԱՆ ԷՖ.- Ազգին վիճակէն Զադ. Ժողովին մէկ անդամը կամ մայր դիւանի ատենապետը տեղեակ պահել բաւական չէ: Տ ամիսէ ի վեր [Ազգային] Ժողովը չէ գումարուած ու աչէն եւ ձախէն քննադատութիւններ կ'ըլլան: Ժողովը ազգային իրադարձութիւններէ անտեղեակ պահուած է ու այն համոզումը գոյացած է որ Ազգ. Ժողովը ցոյցերու սահմանուած զարդի մարմին մ'է: Կարենոր դէպքերու վրայ տեղեկութիւն չի տրուիր ժողովին եւ գաւառներէ հասած լուրեր բերնէ բերան կը շրջին, մինչդեռ ազգ. երեսփոխանութիւնը անտեղեակ է անոնցմէ: Պատրիարքը ստիպուել է մեկնիլ Պօլսէն եւ ճիշդ այն երեկոյն երբ այդ լուրին մերժումը կը հրատարակուէր, Պատրիարքը կը մեկնէր Պօլսէն: Երեսփ. Ժողովը պէտք էր իրագել ըլլալ այս իրադարձութիւններուն, որպէսզի կարենայ լիակատար կերպով գործադրել իր գօնըրոյ² իրաւունքը:

Հ. ԽՕՃԱՍՍԱՐԵԱՆ ԷՖ.- Կը կարծես թէ այս դիտողութիւնները ճիշդ չեն: Սիմքէշեան ԷՖ. իբրեւ դիւանի անդամ ինք պէտք է նախանձախնդիր ըլլար Ազգ. Ժողովի գումարման: Վարչութիւնը իրաւասութիւն չունի Ազգ. Ժողովի գումարումը յետաձգելու: Ազգ. Ժողովն է որ վարչութիւնը կը հրաւիրէ հաշիւ տալու: Վարչութեան կամայականութեան վրայ հիմնուած հեղինակութիւնը դադարած է եւ եթէ [ք21] Ազգ. Ժողովը չէ գումարուած բաւական